

AMD

2006

003294

GENERAL STUDIES - II (Compulsory)

सामान्य अध्ययन - II (अनिवार्य)

Standard : Degree

Total Marks : 200

स्तर : पदवी

एकूण गुण : 200

Nature : Conventional

Duration : 3 Hours

स्वरूप : पारंपारिक

कालावधी : 3 तास

Note :

सूचना :

- (i) Answer must be written either in English or in Marathi.
उत्तरे इंग्रजीमधून किंवा मराठीमधून लिहिली पाहिजेत.
- (ii) All question are compulsory.
सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
- (iii) Figures to the RIGHT indicate marks of the respective question.
उजवीकडील अंक संबंधित प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.
- (iv) Credit will be given for orderly, effective and concisely writing.
नीटनेटक्या, संक्षिप्त व परिणामकारक लिखाणास श्रेय दिले जाईल.
- (v) Number of optional questions upto the prescribed number in the order in which they have been solved will only be assessed. Excess answer will not be assessed.
ज्या क्रमाने निर्धारित संख्येपर्यंत पर्यायी प्रश्नसंख्या सोडविली आहे. तेवढीच प्रश्नसंख्या तपासली जाईल, अतिरिक्त उत्तरे तपासली जाणार नाहीत.
- (vi) Candidate should not write roll number, any name (including their own), signature, address or any indication of their identity anywhere inside the answer book otherwise he will be penalised.
उत्तरपुस्तिकेच्या आतील भागात कोठेही उमेदवाराने बैठक क्रमांक, स्वतः किंवा इतरांचे नाव, पत्ता किंवा आपली ओळख देणारे चिन्ह नमूद करू नये अन्यथा तो शिक्षेस पात्र ठरेल.

P.T.O.

SECTION - A (Marks - 40)
विभाग - A (गुण - 40)

1. Answer *any one* of the following sub-questions. 20
खालीलपैकी **कोणत्याही एका** प्रश्नाचे उत्तर द्या.
- (a) Discuss the relations between India and Sri Lanka.
भारत आणि श्रीलंका संबंधांची चर्चा करा.
- (b) Review India's nuclear policy.
भारताच्या आण्विक धोरणाचा आढावा घ्या.
2. (a) Answer *any one* of the following sub-questions. 10
खालीलपैकी **कोणत्याही एक** प्रश्नाचे उत्तर द्या.
- (i) Explain the different types of terrorism.
दहशतवादाचे प्रकार स्पष्ट करा.
- (ii) Describe the objectives and structure of 'Interpol'.
इंटरपोलची उद्दिष्टे व रचना विषद करा.
- (b) Answer *any five* of the following sub-questions in brief. 10
खालीलपैकी **कोणत्याही पाच** प्रश्नांची संक्षिप्त उत्तरे द्या.
- (i) Aims of SAARC.
सार्क संघटनेची उद्दिष्टे.
- (ii) Main features of India's policy of non-alignment.
भारताच्या गटनिरपेक्ष धोरणाची प्रमुख वैशिष्ट्ये.
- (iii) Functions of the United Nation's Economic and Social Council.
युनो संघटनेच्या 'आर्थिक आणि सामाजिक समितीची' कार्ये.
- (iv) Composition of the International Court of Justice.
आंतरराष्ट्रीय न्यायालयाची रचना.
- (v) Functions of UNHCR.
संयुक्त राष्ट्र निर्वासितांचे उच्चआयुक्त यांची कार्ये.
- (vi) Functions of ILO.
आंतरराष्ट्रीय कामगार संघटनेची कार्ये.
- (vii) Challenges before the unipolar world.
'एकध्रुवी' जगापुढील आव्हाने.

SECTION - B (Marks - 40)

विभाग - B (गुण - 40)

3. (a) Answer *any two* of the following sub-questions : 10
खालीलपैकी *कोणत्याही दोन* उपप्रश्नांची उत्तर द्या :
- (i) What are the main causes of inequality of income in India ?
भारतातील आय विषमतेची मुख्य कारणे कोणती आहेत ?
- (ii) What are the main sources of power supply in Maharashtra ?
महाराष्ट्रातील मुख्य वीज पुरवठा स्रोत कोणते आहेत ?
- (iii) What is the importance of small scale industries in economic development of India and also Maharashtra State ?
भारताच्या आणि महाराष्ट्र राज्याच्या आर्थिक विकासातील लघु उद्योगाचे महत्त्व काय आहे ?
- (iv) What are the main problems of co-operatives in Maharashtra ?
महाराष्ट्रातील सहकारातील मुख्य समस्या कोणत्या आहेत ?
- (b) Answer *any two* of the following sub-questions : 10
खालीलपैकी *कोणत्याही दोन* उपप्रश्नांची उत्तर द्या :
- (i) What are the main challenges in Indian economy at present ?
सद्यस्थितीत भारतीय अर्थव्यवस्थेतील मुख्य आव्हाने कोणती आहेत ?
- (ii) What is the impact of (Telecommunications like) Network of internet on computer and Mobile phone on standard of life of people in India ?
संगणक व मोबाइल फोनचा भारतातील लोकांच्या राहणीमानावर कोणता परिणाम दिसतो ?
- (iii) Will special economic zones in Maharashtra promote exports of small scale industrial products ?
स्पेशल इकॉनॉमिक झोन मुळे महाराष्ट्रातील लघु उद्योग वस्तुंच्या निर्यातीत वाढ होईल काय ?
- (iv) What are the main reasons for sickness in co-operative sugar factories in Maharashtra ?
महाराष्ट्रातील सहकारी साखर कारखान्यातील आजारपणाची मुख्य कारणे कोणती आहेत ?

P.T.O.

4. (a) Answer *any one* of the following sub-question.

खालीलपैकी *एका* उपप्रश्नाचे उत्तर लिहा.

(i) What are the provisions in General agreement of W.T.O. with reference to Trade in services ?

जागतिक व्यापारी संघटनेच्या सामान्य सहमती करारामधील सेवा व्यापाराविषयी तरतुदी कोणत्या आहेत ?

(ii) What are the economic and social benefits of globalisation ?

जागतिकीकरणेचे आर्थिक व सामाजिक फायदे कोणते आहेत ?

(b) Answer *any five* of the following sub-questions.

10

खालीलपैकी *पाचांची* उत्तरे द्या.

(i) Is external public debt dangerous to India ?

बाह्य सार्वजनिक कर्ज भारताला धोकादायक आहे ?

(ii) What is value added tax ?

मुल्यवर्धित कर म्हणजे काय ?

(iii) What are the direct taxes in India ?

भारतातील प्रत्यक्ष कर कोणते आहेत ?

(iv) Which indirect taxes are levied in Maharashtra ?

महाराष्ट्रात कोणते अप्रत्यक्ष कर वसूल केले जातात ?

(v) Which are the main contributors to increase in public expenditure in union budget of India ?

भारताच्या अर्थ संकल्पातील सार्वजनिक खर्चात वाढ करणारी मुख्य घटक कोणते आहेत ?

(vi) What is the income tax limit for individuals - Male, Female and Senior citizen, in union budget 2008 ?

केंद्रिय अर्थ संकल्प 2008 मध्ये वैयक्तिक आय कर मर्यादा काय आहे ? (पुरुष, स्त्रिया व ज्येष्ठ नागरिक)

(vii) What is the rate of tax in union budget 2008 for corporates ?

केंद्रिय अर्थसंकल्प 2008 मध्ये कंपन्यांसाठी आयकर दर काय आहे ?

SECTION - C (Marks - 40)

विभाग - C (गुण - 40)

5. Answer in *any one* of the following questions. 20

खालीलपैकी **कोणत्याही एका** प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

(a) What is role of agriculture in national economy ? What are the causes of low productivity of agricultural crops ?

शेतीचे महत्व आणि राष्ट्रीय अर्थकारणातील योगदान लिहा, तसेच शेतीतील कमी उत्पादकतेची कारणे लिहा.

(b) Give comments on-how live stock has become integral part of economic development of farmers.

शेतकऱ्याचे आर्थिक उन्नतीसाठी पशुधनाचे महत्व अनन्य साधारण आहे-विषद करा.

(c) What is commercial importance of fisheries with reference to Maharashtra.

महाराष्ट्रातील मत्स्य व्यवसायाचे व्यापारीकदृष्ट्या महत्व लिहा.

6. (a) Answer in brief *any one* of the following questions. 10

खालीलपैकी **कोणत्याही एका** प्रश्नाचे उत्तर थोडक्यात लिहा.

(i) Maharashtra is referred as horticulture State of India due to its overall horticultural development and particularly due to increase in area and fruit production. Describe scope and importance of fruit production in Maharashtra ?

महाराष्ट्रातील फळबागेतील क्षेत्र आणि उत्पादनाचे वाढीमुळे त्यास भारताचे फलोत्पादक राज्य म्हटले जाते-या संदर्भात फळबागेचे महत्व आणि व्याप्ती थोडक्यात लिहा.

(ii) Describe in brief the reasons of deforestation. How it affects the environment ?

थोडक्यात वनांच्या विनाशाची कारणे लिहा. तसेच त्याचा पर्यावरणावर काय परिणाम होतो ?

P.T.O.

- (b) Answer *any five* of the following sub-questions.
खालील पैकी **कोणतेही पाच** उपप्रश्न सोडवा.
- How first green revolution took place in India ?
भारतात पहिली हरित क्रांती कशी झाली ?
 - What are the problems in food procurement and storage in India ?
भारतातील अन्नखरेदी आणि साठवणुकीची कारणे लिहा.
 - Is it necessary to have second green revolution in India.
भारतास दुसऱ्या हरितक्रांतीचा गरज आहे काय ?
 - What are the problems in food distribution in India ?
भारतातील अन्न वितरण प्रक्रियेतील समस्या लिहा.
 - What are the nutritional problems related to food in India ?
भारतातील सकस आहाराशी निगडित अन्नाविषयीच्या समस्या लिहा.
 - What are the different government schemes to ensure food security ?
शासनामार्फत सुरक्षित अन्नपूरवठा करण्याविषयी योजना लिहा.
 - What is mid-day meal scheme ?
दुपारचे जेवण योजना काय आहे ?

www.mpscmaterial.com

SECTION - D (Marks - 40)

विभाग - D (गुण - 40)

7. Answer the following questions :

10

खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

- (a) What are conventional and non-conventional energy sources ? Explain any two types of non-conventional energy source.
पारंपरिक आणि अपारंपरिक ऊर्जा स्रोत म्हणजे काय ? कोणत्याही दोन अपारंपरिक ऊर्जा स्रोतांचे स्पष्टीकरण करा.

OR / किंवा

What are the types of water irrigation in Maharashtra ? Explain any two main water irrigation projects in Maharashtra.

महाराष्ट्रातील जलसिंचनाचे प्रकार कोणते ? महाराष्ट्रातील कोणत्याही दोन प्रमुख जलसिंचन प्रकल्पांची माहिती द्या.

- (b) What is cyber crime ? Describe the types of cyber crimes.
सायबर क्राईम म्हणजे काय ? सायबर क्राईमच्या प्रकारांचे वर्णन करा.

OR / किंवा

Write a note on :

टिपा द्या :

- (i) Uses of Information technology.
माहिती तंत्रज्ञानाचे उपयोग.
- (ii) Geographical information system.
भौगोलिक माहिती प्रणाली.
8. (a) Answer *any one* of the following sub-question in brief. 10
खालील पैकी **कोणत्याही एक** प्रश्नाचे उत्तर थोडक्यात लिहा.
- (i) Explain in short air pollution and sound pollution.
हवा प्रदूषण आणि ध्वनि प्रदूषण थोडक्यात स्पष्ट करा.
- (ii) What is meant by Biotechnology ? List its applications and explain any one application in detail.
जैवतंत्रज्ञान म्हणजे काय ? त्याचे उपयोग लिहा आणि त्यापैकी एकाचे स्पष्टीकरण द्या.
- (b) Answer *any five* of the following sub-questions. 10
खालील पैकी **कोणत्याही पाच** उपप्रश्नांचे उत्तर लिहा.
- (i) Give the sources of ocean pollution.
सागरी प्रदूषणाचे स्रोत लिहा.
- (ii) What is Coastal Regulation Zone in India ?
भारतातील तटवर्ती कायदा क्षेत्र म्हणजे काय ?
- (iii) Which are major weather forecasting systems ?
हवामानाचा अंदाज वर्तवण्याच्या मुख्य पद्धती लिहा.
- (iv) What are Clouds ?
ढग म्हणजे काय ?
- (v) What do you mean by Monsoon ?
वर्षाऋतू म्हणजे काय ?
- (vi) What is Ozonosphere ?
ओझोनांबर म्हणजे काय ?
- (vii) Give the Laws of the Sea.
सागरी कायदे लिहा.

P.T.O.

SECTION - E (Marks - 40)

विभाग - E (गुण - 40)

9. (a) Define Classification and Tabulation. The following are marks of 50 students in a certain examination. Prepare continuous frequency distribution by taking class width 10. 10

वर्गीकरण व सारणीकरणाची व्याख्या लिहा. 50 विद्यार्थ्यांचे एका परिक्षेतील गुण दिले आहेत. दहा गुणांचे वर्ग पाडून संतत वारंवारिता (कन्टीन्युअस फ्रिक्वेन्सी) सारणी तयार करा.

10, 12, 13, 25, 28, 30, 33, 50, 55, 37, 53, 60, 29, 44, 68, 27, 48, 65, 18, 58, 36, 39, 24, 46, 38, 45, 42, 38, 28, 17, 21, 32, 27, 42, 47, 51, 57, 43, 30, 39, 08, 77, 82, 07, 91, 85, 63, 05, 54, 78.

OR / किंवा

Draw a Histogram and frequency polygon for the following data hence locate Mode graphically.

खाली दिलेल्या आकडेवारीवरून स्तंभालेख, वारंवारिता बहुभुज काढा तसेच स्तंभालेखावरून बहुलकाची किंमत काढा.

Class/वर्ग	20 - 40	40 - 60	60 - 80	80 - 100	100 - 120	120 - 140	140 - 160
Frequency/वारंवारिता	15	29	31	42	56	35	18

- (b) Define Mean, Median and Mode, for the data given below. 10

Life of a bottle Consumption/बाटलीचे आयुष्यमान वापर	25	30	32	40	42	45
No. of Customers/ग्राहकांची संख्या	8	12	15	20	17	10

Calculate the average life of a bottle for the above group. Also calculate the total Consumption in a year.

मध्यक, मध्यका व बहुलक (मीन, मीडियन आणि मोड) यांच्या व्याख्या लिहा. दिलेल्या आकडेवारीवरून बाटलीचे सरासरी आयुष्यमान (मध्यक) काढा तसेच वर्षभरात सर्व ग्राहकांना एकूण किती बॉटल्स लागतील ते काढा.

OR / किंवा

From the following data of the 80 students of a class. Calculate Mean, Median also determine Mode by using empirical relation between them.

80 विद्यार्थ्यांच्या गुणांच्या दिलेल्या संतत वारंवारिता सारणीवरून मध्यक (मध्यम), मध्यका (मध्यमा) यांची किंमत काढा तसेच मध्यम, मध्यमा व बहुलक या तिघांच्या नात्याचे सूत्र वापरून बहुलक काढा.

Marks/गुण	0 - 10	10 - 20	20 - 30	30 - 40	40 - 50	50 - 60	60 - 70	70 - 80
Students/ विद्यार्थी	2	3	15	18	17	16	8	1

10. (a) Short answer type question :

10

लघु उत्तरी प्रकारचे प्रश्न :

Write an algorithm and draw a flow chart to find average marks of 1000 students in English.

इंग्रजी विषयात मिळविलेल्या 1000 विद्यार्थ्यांच्या गुणांची सरासरी काढण्याचे 'अल्गोरिथम' लिहा व 'फ्लो चार्ट' काढा.

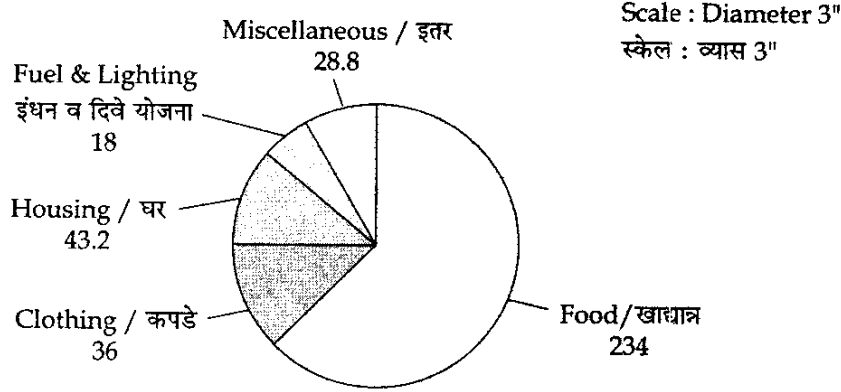
OR / किंवा

The age of 5000 employees are available with a company. The range of age is 20 to 60 years. They want to project the data in a single tabular form and find out the arithmetic mean of age. Write an algorithm and draw a flow-chart to obtain arithmetic mean of age of 5000 employees.

5000 कामगारांच्या वयाची माहिती कंपनीकडे उपलब्ध आहे. वय 20 ते 60 वर्ष या दरम्यान आहे. कंपनीला टेबलच्या रुपात माहिती मांडून वयाचा मध्यक काढायचा आहे. 5000 कामगारांच्या वयाची सरासरी (मध्यम) काढण्याचे 'अल्गोरिथम' लिहा व 'फ्लो-चार्ट' काढा.

P.T.O.

- (b) The diagram shows the distribution of expenditure of a family.
खालील आकृती मध्ये कुटुंबाच्या खर्चाच्या विभागणीची माहिती दिली आहे.

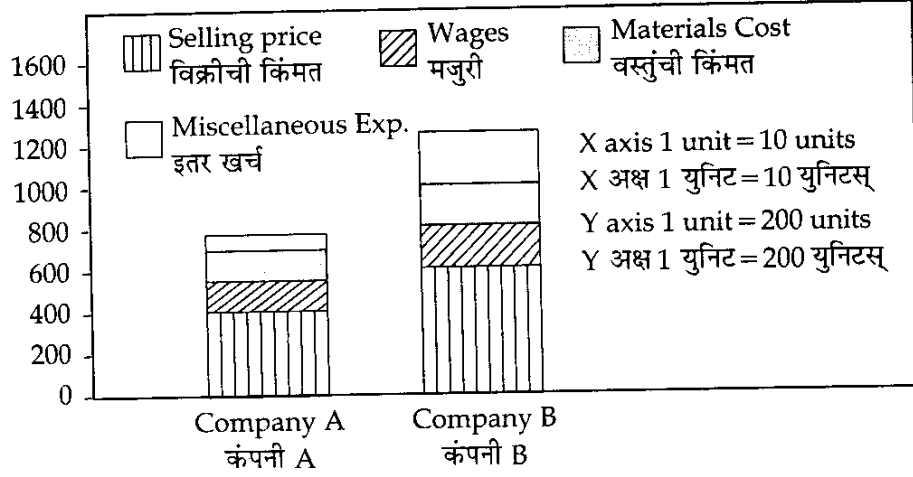
Answer the following questions :

खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

- What is the percentage expenditure on Food ?
खाद्यान्नावर होणाऱ्या खर्चाची टक्केवारी किती ?
- What is the total expenditure on Housing and Miscellaneous together ?
'घर' व 'इतर' या दोन्हीवर एकत्रित होणारा खर्च किती ?
- How much is the total percentage of expenditure on Food and Clothing together ?
'खाद्य' व 'कपडे' यांच्यावर एकत्रित होणाऱ्या खर्चाची टक्केवारी काय ?
- How many heads of expenditure are presented in the figure ?
आकृतीमध्ये किती प्रकारचे खर्च दर्शविले आहेत ?
- What is the name of the diagram ?
आकृतीचे नाव काय ?

OR / किंवा

Observe the following diagram and answer the following questions.
खालील आकृतीचे निरीक्षण करा व प्रश्नांची उत्तरे द्या.

- For which company the selling price is more ?
कोणत्या कंपनीची विक्रीची किंमत जास्त आहे?
- For which company the miscellaneous expenditure is more ?
कोणत्या कंपनीचा 'इतर खर्च' जास्त आहे?
- For which company the material cost is minimum ?
कोणत्या कंपनीच्या 'वस्तुंची किंमत' कमी आहे?
- What is the total expenditure of company 'A' ?
कंपनी 'A' चा एकूण खर्च किती आहे?
- What is the name of the diagram ? and scale on Y-axis ?
आकृतीचे नांव काय ? 'Y' अक्षाचे स्केल (प्रमाण) काय ?

- o O o -

www.mpscmaterial.com